

De verbeelding aan de macht

Soyez réalistes: demandez l'impossible! L'imagination au pouvoir!

Dat was de strijdkreet van de Parijse studentenopstand, mei 1968.

Ook onder Nederlandse studenten anno 2015 klinken steeds luider protesten tegen het lokale en landelijke hogeronderwijsbeleid, maar hun vertegenwoordigers, keurig in het pak, kunnen niets anders bedenken dan: **Wij willen een adviserende zetel in het College van Bestuur van onze onderwijsinstelling!** Is hun verbeeldingskracht even kleingeestig als die van de lokale en landelijke onderwijsmanagers?

Aan de Universiteit van Amsterdam richtten de recente protesten zich tegen de voorgenomen hervorming van de Faculteit Geesteswetenschappen, waarbij de opleidingen in de zgn. kleine talen dreigen te worden uitgehouden.¹ Maar ik vraag me af of de actievoerders voldoende verbeeldingskracht inzetten om tot de kern van het probleem door te dringen: a) hoeveel uren hebben bachelorstudenten nodig om zich praktisch tot op C2-niveau te bekwamen in die taal, en hoe organiseren (en financieren) we de onderwijsfaciliteiten die daarvoor nodig zijn? b) hoeveel bachelor- en master-uren hebben studenten nodig als ze zich wetenschappelijk willen verdiepen in die taal (en in de bijbehorende taal-, literatuur- en cultuurgeschiedenis), en hoeveel wetenschappelijke centra zijn er in ons kleine landje nodig om dat te verwezenlijken?

Een algemener thema in de studentenprotesten is het 'rendementsdenken' en de rigiditeit van de studieregelingen in het hoger onderwijs.² Van studenten wordt verlangd dat ze het programma in de nominale cursusduur doorlopen, op straffe van ernstig tijdverlies of zelfs verwijdering uit de opleiding. Dit keurslijf wordt hun door de lokale en landelijke onderwijsmanagers aangenaaid onder de beleidsleuze Nominaal=Normaal. Naar mijn indruk ontbreekt het de studentenvertegenwoordigers aan de verbeeldingskracht die nodig is om dit persuasieve frame dóór te prikken:

- 1) U kunt niet de kool én de geit sparen: als u de cursusduur heilig verklaart (zoals in Angelsaksische hogeronderwijssystemen), kunt u niet tegelijkertijd aan de continentaal-Europese niveaugarantie van het eindexamen blijven vasthouden. En omgekeerd: nu u vasthoudt aan eindexamen's met een stevige niveaugarantie, kunt u niet tegelijkertijd iedere student in het keurslijf van Nominaal=Normaal persen.
- 2) U miskent de bedoelingen van de wetgever, die een normatieve studielast van 1680 uur per cursusjaar voor de gemiddelde student voorschrijft: u gaat voorbij aan het feit dat studenten verschillen in beginniveau, begaafdheid en perfectionisme, waarbij de één dus meer studie-uren nodig heeft dan de ander, wat ertoe leidt dat de één dan ook meer maanden en jaren nodig heeft om het beoogde eindniveau te bereiken.
- 3) Het Nederlandse onderwijsbestel berust op het uitgangspunt dat degenen die de selectiedrempel van het v.o.-eindexamen gepasseerd zijn, in principe onbelemmerd mogen doorstromen naar het hoger onderwijs: u speelt vals spel door binnen de bacheloropleiding voortdurend nieuwe selectiedrempels op te werpen om studenten op hun studiegeschiktheid te toetsen. Daarmee maakt u zich aan ernstige verspilling van talent schuldig.
- 4) U hebt in de afgelopen decennia een modulair onderwijssysteem opgebouwd om studenten doelmatig naar de eindstreep te brengen, maar tegelijkertijd heeft u essentiële modules geschrapt, namelijk modules om tegemoet te komen aan verschillen in beginniveau (deficiëntiecurcussen enerzijds en versnelde trajecten anderzijds). Studenten zouden veel tijd kunnen winnen als u programmadifferentiatie naar beginniveau en studietempo toepast.
- 5) U vergeet dat sommige studenten niet in de gelegenheid zijn 1680 uur per jaar in hun studie te steken (ten gevolge van een halve baan, ziekte of persoonlijke handicaps, ouderlijke verplichtingen, etc.) en u miskent daarmee het uitgangspunt dat ook zij uit een oogpunt van gelijke kansen de mogelijkheid moeten krijgen een betaalbare opleiding in het hoger onderwijs te doorlopen (hetzij in deeltijd dan wel in een duale studieopzet).
- 6) Sinds de afschaffing van de basisbeurs wordt in de landelijke onderwijspolitiek erkend dat studenten het recht hebben geen studieleningen aan te gaan maar hun studie door betaald werk te bekostigen, maar u weigert daaruit de consequentie te trekken: studieprogramma's moeten flexibel worden ingericht zodat werkstudenten het programma in eigen tempo kunnen doorlopen en hun studieactiviteiten jaarlijks over twaalf maanden kunnen uitsmeren.

Wes Holleman

weblog onderwijs, 4 maart 2015

<http://www.onderwijsethiek.nl>

¹ <http://www.foliaweb.nl/organisatie/vier-vragen-over-de-kleine-talen-aan-de-uva/> (21/2/2015)

² <http://www.lsvb.nl/actueel/persbericht/lsvb-eist-toezeggingen-minister-bussemaker> (26/2/2015)

<http://www.lsvb.nl/actueel/persbericht/minister-erkent-landelijke-problemen-hoger-onderwijs> (2/3/2015)

<http://www.dub.uu.nl/artikel/nieuws/brief-bussemaker-universiteit-geen-bedrijf.html> (3/3/2015)